

4. Штерн Г. Ю., Федосєєнко І. Г. Оцінка ефективності державної підтримки розвитку національного господарства // БізнесІнформ. 2011. № 3. С. 3-5.

**Катерина КЛИМЕНКО,**  
здобувач 1 СТН курсу ОС «Бакалавр»  
спеціальності 051 «Економіка»  
Науковий керівник: **Нонна КОВАЛЬ,**  
канд. екон. наук, доцент кафедри економіки,  
підприємництва, торгівлі та біржової діяльності  
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»  
м. Кам'янець-Подільський

## **ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА**

В сучасних умовах розвитку України, як самостійної держави, з врахуванням зовнішньої агресії, окупації частини території та посткризового розвитку національних економічної і соціальної систем та їхньої критичної важливості набувають питання забезпечення національної безпеки, але цього не можливо досягти без вирішення проблем однієї з ключових її складових – економічної безпеки держави. А тому забезпечення економічної безпеки на рівні держави, у більшості випадків спирається на економічну безпеку підприємництва, оскільки саме сукупність суб'єктів господарювання, відносин між ними, а також відносини таких бізнес-одиниць з іншими суб'єктами національної, міжнародної та світової економічних систем визначають переважну більшість небезпек, загроз, ризиків для національної економічної безпеки країни.

Зазначимо, що для функціонування підприємств України в умовах ринку характерними проблемами є: брак фінансових коштів для вирішення довгострокових завдань; нестача інформації про стан розвитку ринку; потреба

прийняття глибоко обґрунтованих і швидких управлінських рішень; відсутність належного рівня оцінки факторів мікро- і макросередовища; повільне оновлення техніко-технологічної бази; потреба перебудови організаційних структур підприємств, які не відповідають не тільки потребам ринку, але й сформованим на ряді підприємств програмам стратегічного розвитку; потреба переорієнтації виробництва на вимогу ринку та інші. Наявність цих, а також багатьох інших проблем пояснюється, по-перше, різноманіттям факторів впливу на діяльність підприємств, по-друге, вмінням підприємств реагувати на ці фактори [6, с. 43].

Стверджується, що служба безпеки підприємства завжди має бути готовою до подолання кризової ситуації, яка може виникнути через зіткнення інтересів бізнесу та злочинного світу. Для управління безпекою багато підприємств створюють так звані кризові групи, основною метою яких є протидія зовнішнім загрозам для безпеки підприємства. До складу таких груп входять, керівник підприємства, керівник служби безпеки, юрист, фінансист [1, с. 347-348].

Характерно, що за ринкових умов господарювання дуже важливого значення набуває економічна безпека всіх суб'єктів підприємницької та інших видів діяльності, що дозволяє запобігти виникненню вище перерахованих проблем на їх функціонування та розвиток.

Теоретико-методологічні та практичні питання, пов'язані з економічною безпекою в тій чи іншій мірі стосуються ряду наукових робіт, присвячених економічній тематиці. Значний внесок у дослідження теоретичних аспектів та розробку методології економічної безпеки внесли такі науковці, як Л. Абалкін, В. Андрійчук, О. Ареф'єва, А. Архіпова, І. Бойчик [1], В. Василенко [2], Г. Гетьман [3], Г. Геєць, В. Забродський, С. Ільяшенко, М. Кропивко, Ю. Лузан, Ю. Лупенко, О. Ляшенко, М. Малік, В. Месель-Веселяк, М. Покропивний [4], П. Саблук, В. Стадник, В. Ткачук, М. Федоров, А. Чернявський, В. Шаповал [3], О. Шпикуляк, О. Шпичак та інші.

Встановлено, що економічна безпека держава відіграє важливу роль в її життєдіяльності та розвитку. За своїми складовими економічну безпеку можна

поділити на дві складові: внутрішні та зовнішні, які в свою чергу, поділяються на компоненти. Внутрішні складові: сировино-ресурсна, енергетична, фінансова, воєнно-економічна, технологічна, продовольча, соціальна, демографічна, екологічна. Зовнішні складові: експортна та імпортна [5].

Поняття «економічна безпека підприємства» зустрічається в різноманітних інтерпретаціях. Зокрема, вона відображує стан справ на підприємстві, що визначається керівництвом і власниками як задовільний і може підтримуватися протягом визначеного часу [3, с. 251]. Стверджується, що це такий стан корпоративних ресурсів (капіталу, персоналу, інформації, технології, техніки, устаткування та інших майнових прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективно їх використання для стабільного функціонування та динамічного соціального й науково-технічного розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам [4, с. 466]. Водночас вона показує захищеність його потенціалу (виробничого, організаційно-технічного, фінансово-економічного, соціального) від негативної дії зовнішніх і внутрішніх чинників, прямих або непрямих економічних загроз, а також здатність суб'єкта до відтворення [5].

Наукові розробки ряду вчених стають основою для виділення таких ознак економічної безпеки: відповідний рівень захищеності; торкається різноманітних економічних систем (світова, національна, регіональна, галузева економіка, фінансово-господарська діяльність окремих бізнес-єдиниць та домашніх господарств); направлена на протидію негативного впливу зовнішніх та внутрішніх чинників; направлена на недопущення реалізації ймовірності отримання збитків або недоотримання прибутків (доходів). Отже, економічна безпека відображує рівень захищеності певної економічної системи від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, що породжують ймовірність нанесення їй збитків або недоотримання прибутків (доходів).

Відмітимо, що суб'єктами економічної безпеки підприємств виступають: державні владні інститути; місцеві органи самоврядування; бізнес-єдиниці у особі їхніх власників, менеджерів, працівників; некомерційні організації;

засоби масової інформації; організовані та неорганізовані групи громадян; домашні господарства. Щодо об'єктів економічної безпеки, то до них можна віднести: матеріальні та нематеріальні ресурси суб'єктів господарювання; виробничі технології; інвестиції; інновації; фінансово-господарську діяльність бізнес-одиниць; процеси менеджменту.

Проведений аналіз та оцінка економічної безпеки підприємства передбачають виконання таких послідовних кроків: 1) визначення структури негативних впливів за функціональними складовими економічної безпеки, їх розподіл на об'єктивні та суб'єктивні; 2) фіксація здійснених превентивних заходів для запобігання негативним впливам за всіма функціональними складовими економічної безпеки; 3) оцінка ефективності здійснених заходів з точки зору нейтралізації конкретних негативних впливів за кожною складовою економічної безпеки; 4) ідентифікація причин недостатньої ефективності заходів, здійснених для подолання наявних і ймовірних негативних впливів на економічну безпеку; 5) виявлення неусувних, очікуваних та ймовірних негативних впливів на рівень економічної безпеки; 6) розробка рекомендацій щодо усунення існуючих та запобігання ймовірних негативних впливів на економічну безпеку, оцінка їх вартості та визначення відповідальних за їх реалізацію [1, с. 342].

Таким чином, економічна безпека підприємства характеризує рівень захищеності окремого суб'єкта підприємницької діяльності, який є складовою певної національної економічної системи від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, що породжують ймовірність нанесення йому збитків або недоотримання прибутків (доходів).

Вважаємо, що підвищення економічної безпеки на рівні товаровиробників може бути досягнуте за рахунок інституціонального регулювання та розширення інформаційного простору. Це дасть змогу концентрувати зусилля товаровиробників на показниках якості продукції, що особливо актуально в умовах глобалізації ринку і орієнтації на високі стандарти та технологію виробництва. Однак, для створення найбільш сприятливих інституційних умов

конкурентних переваг необхідно створювати умови для розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності, інфраструктури, обґрунтованої концентрації ресурсного потенціалу, технологій з переробки зерна, сфери біотехнологій, селекції, насінництва.

### **Список використаних джерел**

1. Бойчик І. М. Економіка підприємства: підручник. К.: Кондор, 2016. 378 с.
2. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2003. 342 с.
3. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економічна діагностика : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Київ : ЦНЛ, 2007. 307 с.
4. Економіка підприємства : підручник / За заг. ред. С. Ф. Покропивного. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Київ : КНЕУ, 2000. 528 с.
5. Економічна безпека підприємств: підручник / Ортинський В. Л., Керницький І. С., Живко З. Б. та ін.; К.: Алерта, 2011. 704 с.
6. Кривов'язюк І. В. Сутність, ознаки та класифікація ефективності управління підприємствами. Таврійський економічний журнал. 2008. № 1. С. 43-54.